

**Wybrane problemy tłumaczenia poezji Bolesława Leśmiana na języki: czeski, słowacki,
rosyjski i ukraiński**

W rozprawie doktorskiej *Wybrane problemy tłumaczenia poezji Bolesława Leśmiana na języki: czeski, słowacki, rosyjski i ukraiński* zajmuję się przekładami tekstów poetyckich Bolesława Leśmiana na wskazane w tytule pracy języki zachodnio- i wschodniosłowiańskie. Celem prowadzonych przeze mnie badań jest przeanalizowanie fenomenu nieprzekładalności jego utworów oraz zbadanie, z jakich elementów budowy wierszy autora *Łąki* wynika to zjawisko. Przyglądając się zagadnieniu nieprzekładalności, szczególną wagę przywiązuję do problemów z tłumaczeniem wynikających ze specyfiki języków, na które utwory poetyckie Leśmiana są przekładane oraz staram się prześledzić konkretne rozwiązania translatorskie. W toku analiz sprawdzam, czy te same rozwiązania autorskie okazują się kłopotliwe dla tłumaczy na różne języki oraz badam, w jaki sposób przenoszą oni Leśmianowskie zabiegi do języków i kultur docelowych.

W pierwszej części rozprawy zajmuję się problemem poetyki negatywnej w tłumaczeniu. Przyglądam się przekształceniom translatorskim, jakim została ona poddana, badając kategorie świata i „zaświata przedstawionego” w poezji autora *Łąki*. Interesują mnie tu zwłaszcza wszelkie wyrażenia zaprzeczone oraz kształt, jaki uzyskały one pod piórem tłumaczy. Kolejnym problemem przekładowym jest sposób funkcjonowania focalizacji w wersjach obcojęzycznych utworów Leśmiana oraz wpływ tego czynnika na zmiany, jakie zachodzą w poetyce i antropologii Leśmianowskich postaci literackich ze szczególnym uwzględnieniem dwóch wielkich tematów poruszanych przez autora *Łąki* – miłości i śmierci. W trzeciej części dysertacji koncentruję się na

badaniu funkcjonowania leśmianizmów (neologizmów, archaizmów i dialektyzmów) w przekładzie związanych z przestrzenią natury. Czwarty rozdział poświęcony został analizie metafor w tłumaczeniach wierszy autora *Sadu rozstajnego* prowadzonej w odniesieniu do przekształceń, jakim w przekładach podlega kategoria czasu.

W toku analiz staram się dookreślić, z czego w tłumaczeniach poezji Leśmiana na poszczególne języki wynika zjawisko nieprzekładalności i na jakich płaszczyznach tekstu mamy z nią do czynienia, opisuję działania kompensacyjne zaproponowane przez autorów tłumaczeń, wreszcie wskazuję różnice konstrukcyjne i semantyczne między tekstami Leśmiana i ich wersjami w językach docelowych.

W konkluzji teoretycznej rozwijam teorię transpozycji rozumianą jako konstruktywna odpowiedź na zjawisko nieprzekładalności. Transpozycję w przekładzie definiuję jako utworzenie w języku docelowym, na podstawie wybranej przez tłumacza instrukcji definiującej reprezentowanej przez konkretne instrukcje selekcyjne wariantu tłumaczonego utworu, który wyrażałby określone cechy dystynktywne stylu danego autora.

Magdalena
Ułanowicz